

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Toviariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Toviariš izhaja vsako sredo popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 20— K
pol leta 10— »
četrt leta 5— »
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako peti-vrstno. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
Štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostojne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
. dvakrat . . . 60 »
. trikrat . . . 45 »
za nadaljnja izvršenja od peti-vrste po 30 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Toviariša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

JAKOB DIMNIK:

Vsi v organizacijo!

(Z zborovanja Ljublj. učit. društva dne 4. t. m.)

Ljubljansko učit. društvo ima danes 83 članov; lansko leto jih je imelo samo 41. Ni čuda! V nobenem okraju ni Susteršičeva pest s tako silo in tako brezobzirno in neusmiljeno pritiskala na učiteljstvo kakor v Ljubljani. Na vsak način so hoteli porušiti to »liberalno trdnjavo« ter hlapčevsko zaslužniti ljubljansko učiteljstvo pohlepnosti in sebičnosti nepoštene in krivične Susteršičeve strahovlade. Veliko smo morali pretrpeti. Preziral so nas pri oddaji služb, pri podporah, pri nagradah, pri aprovizaciji itd. Pravica je z objokanim obrazom stala potisnjena v kotu, v ospredju se je pa šopirila gizdava Krivica ter s sladkimi obljubami in nagradami vabila pod svoje okrilje sestradano učiteljstvo.

Toda — božji mlini meljejo počasi — pa gotovo! Nihče jim ne uteče. Tudi krivični Susteršičev režim je prišel pod njih stope. Danes leže vsi malikovalci Krivice poraženi in potepani v prahu in pepelu, in vsakdo se jih ogiblje, kakor smrdljivega kadavra, Susteršič sam se klati po svetu kakor večni žid, ki mu slaba vest ne da pokoja noč in dan. Vsi so šli, in časa kolo je s svojim ostrim zobovjem uničilo vse njih krivično delo. Mi pa, ki smo hodili po poti, ki nam jo je kazala Pravica, smo ostali čisti, neomadeževani in danes lahko s ponosno samozavestjo — kakor Janova krinka — gledamo z enim obrazom v neomadeževano preteklost, z drugim pa v boljšo bodočnost, ki nam je liki jutranja zarja zasijala v naši svobodni in demokratski Jugoslaviji. — Zato pa le kvišku srca, tovariši in tovarišice, in oklenimo se kar najtesneje naših društev ter darujmo dragevolje in brez obotavljanja žrtvenik naše stanovske organizacije letnihi 48 K, ki nam jih predpisuje naša vrhovna organizacijska oblast — naša Zaveza! Vse naše pridobitve na šolskem polju, regulacija plač, na katero smemo biti ponosni, vse to je delo in zasluga naše stanovske organizacije. Brez te bi ne bili ničesar dosegli. Zato pa bodi vsakega zavednega učitelja in učiteljice sveta dolžnost, da se pridruži naši organizaciji ter plača v ta namen predpisanih 48 K, za kar dobi »Učiteljskega Toviariša« in »Popotnika« brezplačno. Lahko se pa plačuje ta vsota tudi polletno ali četrtletno ali tudi mesečno po 4 krone. Seveda, blagajniku pa delo jako olajšamo, kdor plača vsletno ali pa vsaj polletno članarino hkrati. Prvotna vsletna članarina je znašala 24 K. Ker je pa morala tiskarna zaradi nastale dražnje vsemu svojemu oboju plače izdatno povišati, ker se je podražil papir, plin, elektrika in vse druge tiskarske potrebščine, zaradi tega se je tudi tisk prav izdatno podražil. Da ne zabredemo v dolgotrajne govore, je bil upravni odbor naše Zaveze primoran, povišati članarino članom okrajnih učiteljskih društev na 48 k r o n a l e t o .

Res je, da je to precejšnja vsota, vendar pa ni tako visoka, da bi je spričo najdenje regulacije učiteljskih plač ne mogli. Zavedni učitelj (učiteljica) bo to vsoto brez obotavljanja žrtvoval za svojo organizacijo. Časa kolo se hitro vrti v naši novi državi, in kdor bo neorganizovan taval za kolesom časa, bo zaostal in izgubil brez sledu s površja kakor jutranja rosa, na katero prisije toplo sonce. Le pogledimo našega delavca, kako tesno se oklepa svoje organizacije in če je treba,

da tudi zadnji vinar iz svojega žepa v organizacijske namene. Zato pa dosega naravnost čudovite uspehe. Le v organizaciji je moč in napredek! Tudi ustroj naše nove države sloni na temeljih organizacij. In to je prav! To je demokratsko. Zato pa pride v Jugoslaviji le tisti stan do veljave in do svojih pravic, ki je dobro organizovan. V birokratični in avtokratični Avstriji so se bali organizacij. Divide et impera — je bilo nje geslo. Zato je pa tudi tako sramotno izginila s površja. Naša država je pa zidana na demokratskih tleh, demokratizmu dajejo na podlago in moč organizacije narodov, strank in stanov. Zato pa: le vsi v stanovsko organizacijo!

IVAN MICHLER:

Telesna vzgoja šport in šola.

Telesna vzgoja je ono sredstvo, ki damo z njim telesu priliko, da se v gotovih mejah zobljuje in naravno razvije. Ze najstarejši narodi so spoznali visoko vrednost telesnih vaj kot najboljše pripravo za lov in vojno ter za ohranitev in utrditev zdravja. V telesni vzgoji so videli ono sredstvo, ki naj pomaga telesu, ki je posoda duše, do popolnega in lepega razvoja.

Izmed najstarejših narodov so bili samo Grki, ki so umeli razvrstiti telesne vaje v sistem, po katerem so potem vadili. Obenem z grško kulturo je nastala tudi grška gimnastika. Bila je glavno sredstvo telesne vzgoje narodove in kot taka telesno spojena z verskimi običaji in zabavnimi prireditvami. Bila je obližen predmet. Telesne vaje so gojili sleherni dan od 7. leta do moške dobe. Pri Spartancih so se tudi deklice in dekleta urile v raznih telesnih spretnostih in s tem dobile podlago trdnemu zdravju, ki jim je zopet omogočalo roditi zdrav in krepak zarod. Grki so uvideli, da je le s pomočjo smotreno gojenih vaj mogoče dati telesu tisti popolni razvoj in tisto lepo obliko, ki jo občudujemo še danes na umotvorih starogrških mojstrov.

Obenem s propastjo Grške je propadla tudi njih gimnastika. Rimljani, ki so bili dediči grške kulture, so gimnastiko kot vzgojno sredstvo popolnoma zanemarjali. Uporabljali so jo samo v svrhu vojaške službe. Tudi Germani niso imeli nikake sistematične telesne vzgoje. Gimnastika je bila pokopana za več stoletij.

Šele Later je poizkusil reformirati tudi to panogo narodne vzgoje, kar se mu pa ni posrečilo. V 17. stoletju je bil Komensky, ki je zahteval v svoji knjigi »Orbis Pictus« telesne vaje za mladino v svrhu ohranitve zdravja in podaljšanja življenja. V istem stoletju je bil na Angleškem John Locke in na Francoskem v 16. stoletju Michel de Montaigne, ki sta zahtevala telesne vaje za šoli. Najmanj pa je bila ta panoga vzgoje upoštevana v renesančni dobi. Gojili so jo samo v plemiških šolah. Narod je ni bil deležen.

Še enkrat je opozoril v 18. stoletju J. J. Rousseau v svoji knjigi »Emile« na telesne vaje in njih velik vpliv na telesni in duševni razvoj in to pot ne brez uspeha. Za telesno vzgojo so prišli boljši časi. Vstali so možje, kakor Basedow, Pestalozzi, Jahn, Spitz, Friesen, Maul i. dr., ki so opozarjali javnost in vlado na dvojni vpliv telesnih vaj. S tem se sicer ni oživila grška gimnastika, pač pa se je postavil temelj današnji telovadbi.

Slično kakor v Nemčiji so tudi v drugih državah spoznali vrednost telesnih

vaj, oziroma telovadbe na telo in duha. Začeli so ustanavljati društva, ki je bil njih namen krepitev in razvoj telesa posameznika. Vlade držav so se prvotno držale pasivno napram tem novostim; bili so pač starokopitneži, kakor jih je tudi še dandanes mnogo. Vendar to ni moglo ovirati napredka na tem polju. Novi časi so prinesli nove ljudi in nove ideje na površje, in zapreke so izginjale s poti telesne vzgoje.

Telovadba, ki je bila prvotno glavno sredstvo telesne vzgoje (razen pri Angležih), se je morala v novejšem času nekoliko umakniti lahki atletiki. Ni ga danes skoro Angleža ali Američana, ki bi ne gojil te vrste telesnih vaj. Danes je razširjena po vsem svetu. Goje jo v že poleg prej imenovanih državah tudi na Francoskem, v Belgiji, na Danskem, Holandskem, Norveškem, v Rusiji, na Ogrskem, Češkem, v Srbiji itd. Z mirno vestjo smemo trditi, da se z lahko atletiko peča ves svet.

Pri nas Slovencih je skoro nepoznana. Šele v zadnjem času jo je sprejel tudi Sokol v svoj program.

Začetek lahke atletike najdemo pri Grkih. Obstojala je iz teka, skoka, metanja diska in palice ter boja s pestjo in rokoborbe. Zadnji dve vrsti danes več ne štejemo k lahki atletiki, ampak k težki. Iz ostalih se je razvila potem moderna lahka atletika, h kateri so se pridružile ko je ta najidealnejša panoga telesne še nekatere druge telesne vaje. Potem, vzgoje zamrla za več stoletij, je danes v polnem cvetu in ni je sile, ki bi jo odpravila s sveta. Milijoni ljudi jo goje danes. Kakor je telovadba splošno razširjena po vsem svetu in je postala ljudska last, tako tudi lahka atletika. In če more kateri način telesne vzgoje povzdigniti telesno moč in samozavest naroda, je to lahka atletika, ne oziraje se na druge dobre lastnosti, ki so njena last.

Nemci so bili med prvimi, ki so za Angleži spoznali neizmerno korist lahko-atletičnih vaj. Zato se je pri njih tudi hitro razvila, tako da je število njenih pristašev v kratkem naraslo na stotisoče. Znano je, da Angleži brez športa ne morejo živeti, in vrsta športa, ki so se mu najbolj posvetili, je lahka atletika.

Vsaka telesna vaja, smotreno gojena, ima za razvoj telesa neprecenljive vrednosti; posebno pa one, ki jih gojimo pod milim nebom.

Plemenita naloga se nam odpira tu. Naš narod, danes telesno tako zanemaren, bi se plemenitil, če bi se ljudje, mesto da posedajo po kavarnah in gostilnicah, oprijeli lahke atletike. Ona se goji samo pod milim nebom; torej na svežem zraku, pod jasnim svodom. In s tem imajo ravno priliko oni, ki presede ves dan po raznih pisarnicah in drugih lokalih, da se na večer naučijo toli potrebnega svežega zraka in pregiblje svoje, od dolgega sedenja otrple telesne ude. Veliko manj bi se čulo pritožb o slabem teku, o glavobolu in o raznih drugih slabostih. Isto velja tudi za našo šolsko mladino. Mnogim je presedeti celo kopo ur v zatohli šolski sobi. Kako blagodejnejga vpliva bi bilo, če bi imela priliko sleherni dan na večer vsaj po eno uro se telesno urediti, si krepiti vsestransko mišice, srce in pljuča. Kako bi se povzdignilo nje zdravstveno stanje ter veselje do dela in življenja. Dajte mladini primerne prostora in primerno naobraženih vaditeljev!

Poleg vseh dobrih lastnosti lahke atletike se ne sme pozabiti na njeno moralno vrednost. Kdor sleherni dan smotreno goji telesne vaje, pridobi gotovo ve-

liko telesno in moralno moč, ki jo potem pri svojem poklicu lahko vsestransko uporablja. Ravno v športu si je pridobil ono energijo, ki ga usposobi, da izvrši v življenju naloge, pred katerimi bi drugi obupali. Kdor svoje telo in od prirode mu podarjene telesne zmožnosti zanemara, si krajša življenje.

Lahko atletiko goji lahko vsakdo, bodisi star ali mlad, šibak ali krepak in na vsakem prostoru pod milim nebom. In kar je glavno, ne stane skoro nič.

Pri nas žalibog lahke atletike v splošnem sploh ne goje. Posebno šolska mladina dozdaj ni imela nikake prilike. Stara Avstrija je pač skrbela za svoj nemški naraščaj, a z nami je tudi tu postopala mačehovsko. Pogledimo, kako je v Nemčiji! Po vsej državi so učni zavodi, na katerih se v velikem obsegu goji šport in katerih ravnatelji ga skrbno podpirajo, ne da bi pri tem trpela duševna izobrazba gojencev. Slednjim je celo dovoljena udeležba na javnih športnih tekmah. S pomočjo tekme se mladina navduši, da začne resno urediti telo in razvijati njegove zmožnosti. In s tem pridobi ono fizično moč, ki bi ostala brez nje, da ni gojila telesa.

Žalibog se dobi pri nas še mnogo učiteljev, profesorjev in tudi drugih, ki se ne strinjajo s tem duhom novejšega časa in ki so skriti ali pa javni nasprotniki vsake telesne vzgoje. Njim bi bilo najljubše, da bi mladina samo posedala po šolskih klopih, kjer jo le premnogokrat more z nepotrebnim navlakom. Da bi pa le malo globlje pogledali v dušo mladine, tedaj bi tam nekaj zapazili, kar so sami nekoč imeli, pa že zdavnaj zamorili. Kje pa je mladina najbolj srečna? V šoli gotovo ne! Tam zunaj pod milim nebom, kjer lahko vrže s sebe vse tisto prisiljeno kretanje in razne paragafe, kjer se svobodno giblje, teka, skače, plava ali pa poizkuša na razne druge načine svojo telesno moč in spretnost. Le žalibog, da ima zato vse premalo prilike in nobenega pravega vodstva.

Pa tudi starši so v mnogih slučajih velika ovira. Sicer pa, kako naj imajo starši smisel za to, če ga oni faktorji, ki se smatrajo kot v zato poklicani, sani nimajo. Dajte mladini prave »športnike« kot njih telesne vzgojitelje in videli boste, s kakšnim veseljem pojde na delo. Pravi športnik je pa samo oni, ki se v resnici peča s športom ter v poslednjem ne išče samo zabave, ampak fizično in moralno povzdigo samega sebe.

Žalibog, da se smatra pri nas šport še vedno kot nekaj luksusa, dovoljen samo takozvanim boljšim, oziroma inovitejšim krogom. Drugi narodi so to misel že davno ovrgli, ker so spoznali v športu ono sredstvo, kinaj narod pomlaja, iz katerega naj črpa neprestano novo fizično in moralno moč in ki mu naj povzdiguje veselje do dela in življenja.

V drugih državah obstojajo razna športna društva, katerih namen je ljudstvo telesno krepiti. Države gmotno podpirajo njih delovanje. Šole, torišče ljudske vzgoje, so sprejele v svoj program vsakovrsten šport in ga skrbno negujejo.

V Ameriki se nahajajo na visokih šolah oddelki za telesno vzgojo, in ravnatelji teh so nekdanji »športniki mojstri«. Ameriški dijak se peča navadno prve semestre na visoki šoli samo s športom, medtem ko se pri nas porabi mnogokrat oni čas s sumljivimi ženskami, pijančevanjem in pohajkovanjem. Ameriške visoke šole nudijo z zato razpoložnim kapitalom visokošolcu vse mogoče olajšave, tako